

ВИДИ НОУ-ХАУ ТА ФОРМИ ЇХ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

*Колосов О.Є., д.т.н., с.н.с., заслужений винахідник НТУУ «КПІ»,
патентний повірений України*

Колосов А.Е. Виды ноу-хау и формы их идентификации

Рассмотрен комплекс вопросов, касающихся видов, форм и методов идентификации нетрадиционного объекта права интеллектуальной собственности в виде ноу-хау. Анализируется сущность возможных ноу-хау при осуществлении управления и коммерческой деятельности, предоставлении финансовых услуг, а также содержание охраноспособных решений и технических ноу-хау в научно-исследовательских работах, работах по созданию и промышленному освоению объектов новой техники и технологии.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, ноу-хау, секреты производства, идентификация

Kolosov O.Ye. Types of know-how and forms of its identification

A range of issues relating to the types, forms and methods of identification non-traditional object of intellectual property rights in the form of know-how is considered. The essence of possible know-how applied during management and commercial activities, financial services, as well as copyrightable content solutions and technical know-how in research work, work on the creation and development of industrial facilities of new technology is analyzed.

Keywords: intellectual property, know-how, trade secrets, identification

Вступ

Світова практика використання загальноживаного терміну “ноу-хау“, як правило, насамперед пов’язується з технічними рішеннями, методами і способами виробництва та використання технологічних процесів й приладів, що не можуть бути забезпечені патентним захистом згідно з чинним законодавством країни, де створено ноу-хау, або за рішенням власника цього “ноу-хау“ [1].

У залежності від виду і області виконуваної роботи, у результаті якої були отримані ноу-хау, їх можна умовно розподілити на технічні, управлінські, комерційні, кредитно-фінансові (фінансові) тощо. Дана стаття присвячена особливостям змісту інформації, що можуть містити зазначені види ноу-хау.

Види ноу-хау

Згідно [2] *технічне "ноу-хау"* – це логічний результат, що забезпечує технічне досягнення (воно може виступати додатковим елементом, який істотно підсилює ефективність патентного захисту винаходів та інших результатів науково-технічних досягнень).

Технічне досягнення – це реальний пріоритет над існуючим технічним рішенням.

Нетривіальне технічне рішення – це рішення, що не має аналогів.

У свою чергу, у залежності від виду технічної роботи, що виконується, і в результаті якої отримана інформація, що містить “ноу-хау“, її можна поділяти, зокрема, на такі підвиди [2]:

- науково-дослідні ноу-хау – в області науково-дослідних робіт (НДР);

- конструкторські ноу-хау – в області дослідно-конструкторських робіт (ДКР);
- технологічні і виробничі ноу-хау – «секрети виробництва»;
- розрахункові ноу-хау – в області інженерних розрахунків, тобто такі, що отримані внаслідок створення системи розрахунків;
 - проектні ноу-хау — в області проектування промислових і цивільних об'єктів та ін.;
 - будівельні ноу-хау – в області будівництва (будівництво промислових підприємств і об'єктів);
 - монтажні ноу-хау – в області монтажу і ремонту машин та механізмів, а також різноманітних спосруд;
 - експлуатаційні ноу-хау – в області здійснення експлуатації різноманітних об'єктів, зокрема, промислового обладнання, нової техніки тощо.

Зміст **управлінського ноу-хау** полягає звичайно в найбільш ефективних структурах і методах управління, простих і надійних структурних зв'язках як по вертикалі, так і по горизонталі, у чіткому розподілі обов'язків і їхнього змісту, функціональній взаємодії структурних підрозділів, методах взаємодії фірм, що кооперуються (наприклад, фірми, що випускає продукцію, з постачальниками, з фірмами, що реалізують продукцію й експлуатують її). При цьому великою цінністю в області управління (менеджменту) є ноу-хау, насамперед пов'язані з використанням засобів обчислювальної техніки [3].

Комерційне ноу-хау звичайно полягає в передачі набутих знань і передового досвіду в області реалізації продукції, містить дані про кон'юнктуру ринку, найбільш досвідчених і авторитетних фірмах-посередниках, збутових фірмах у країнах збуту продукції, найбільш доцільних формах реалізації продукції, організації її реклами і просування на ринок тощо.

Фінансові ноу-хау загалом містять відомості про кредитні рейтинги як цілих країн з урахуванням привабливості їх інвестиційного клімату та стану економіки, так і конкретних фінансово-кредитних установ, найбільш вигідні форми використання коштів, цінних паперів, акцій, капіталовкладень з урахуванням зміни курсів валют, особливостях національних податкових систем, митних обмеженнях, відомості про банківські об'єднання, форми кредитування та іншу аналогічну інформацію.

Найчастіше фінансове ноу-хау тісно переплітається з комерційним, а управлінське, у свою чергу, може також сполучатися з комерційним. Однак по характеру відомостей, знань і досвіду між ними можна провести чітку грань.

Так як існуюча законодавча база дозволяє віднести «ноу-хау» до категорії інформації з обмеженим доступом, а саме до конфіденційної *інформації*, то є доречним навести сутність та види інформації, яка може відноситись до вищезазначених видів ноу-хау, зокрема, відповідно до [4] (див. табл.1).

Таблиця 1 – Належність видів інформації, яка може (чи не може) відноситись до ноу-хау відповідно до [4]

Види інформації та їхня належність до ноу-хау	
До ноу-хау <i>звичайно належать</i> :	До ноу-хау <i>звичайно не належать</i> :
1	2
<p>1. технологічні секрети, які не вдається розкрити в результаті проведення аналізу товарів, доступних на вільному ринку, наприклад:</p> <p>* <i>критерії вибору найкращої основної (а іноді - і допоміжної) сировини;</i></p> <p>* конкретні склади сировини, зокрема:</p> <p>** склади шихти в металургії, виробництві скла і керамічних виробів;</p> <p>** склади сирих гумових сумішей;</p> <p>** склади деяких лакофарбових матеріалів;</p> <p>** склади мастильно-охолоджуючих середовищ для обробки матеріалів різанням, гартувальних й</p>	<p>1. суто торгові «секрети», наприклад:</p> <p>* дані про собівартість і прибутковість виробництва будь-яких товарів;</p> <p>* дані про платоспроможність підприємств і фізичних осіб;</p> <p>* методи ведення бухгалтерського обліку;</p> <p>* типові умови торгових операцій;</p> <p>* зміст реклами до її обнародування і т.п.;</p> <p>2. відомості, приховування яких суперечить етичним і/або юридичним нормам, наприклад:</p> <p>* інформація про небезпечних для людей і/або навколишнього природного середовища</p>

<p>інших рідких технологічних середовищ і регульованих газових атмосфер промислових печей;</p> <p>** склади основ купажних вин і багатьох слабо- і безалкогольних напоїв;</p> <p>** склади промислових електролітів;</p> <p>* ефективні (оптимальні) режими обробки сировини і напівфабрикатів;</p> <p>* критерії вибору і показники якості найкращих знарядь праці (особливо – інструментів і технологічного оснащення) і оптимальні прийоми їх використання;</p> <p>* повна і точна інформація про промислові продукти і технологію їх виробництва, прихована в комплектній технічній документації;</p> <p>* бази знань, бази даних, логічні і/або математичні алгоритми і складені на їх основі програми для ПЕОМ, зокрема:</p> <p>** алгоритми і програми управління технологічними процесами;</p> <p>** бази знань, алгоритми і програмні комплекси автоматизованого проектування довільних об'єктів техніки;</p> <p>2. особистий професійний досвід працівників промисловості, сільського господарства і охорони здоров'я, який звичайно передають «із рук в руки» і який все частіше намагаються фіксувати у вигляді так званих «експертних систем», а саме:</p> <p>* навички високоефективного виконання будь-яких технологічних операцій у будь-яких галузях народного господарства;</p> <p>* досвід діагностики, профілактики і лікування захворювань людей і тварин.</p>	<p>властивостях яких-небудь товарів промислового призначення;</p> <p>* інформація про правила безпечного споживання таких товарів;</p> <p>* інформація про заходи безпеки, які повинні дотримуватися виробники задля уникнення збитків для людей і/або навколишнього природного середовища;</p> <p>** при транспортуванні або зберіганні товарів промислового призначення і</p> <p>** при знешкодженні або утилізації відходів виробництва або споживання таких товарів;</p> <p>3. особистий професійний досвід політиків, діячів мистецтва (художників, літераторів, музикантів), працівників торгівлі і сфери послуг, а також професійних спортсменів.</p> <p><u>Примітка.</u> Потрібно звернути увагу на те, на слово «звичайно» в заголовку колонки. Воно міняє загальне значення цього заголовка у зв'язку з тим, що термін «технологія» в сучасному світі трактують все ширше.</p> <p>Прикладами технології служать:</p> <p>* методи кризового управління підприємствами (кризис-менеджмент);</p> <p>* методи стимуляції попиту на довільні товари і послуги;</p> <p>* методи просування платоспроможних кандидатів на виборні посади;</p> <p>* методи легальної мінімізації оподаткування;</p> <p>* методи оптимізації перевезень.</p> <p>Їх іноді пропонують до продажу як ноу-хау, однак набагато частіше продають тільки послуги, засновані на їх застосуванні.</p>
---	---

У таблиці 2 наведено сутність можливих ноу-хау при здійсненні управління і комерційної діяльності та наданні кредитно-фінансових послуг, а також зміст охороноздатних рішень і технічних ноу-хау в НДР, при виконанні робіт зі створення та промислового освоєння об'єктів нової техніки і технології [2].

Таблиця 2 – Сутність потенційних ноу-хау при здійсненні управління і комерційної діяльності та наданні кредитно-фінансових послуг, а також при виконанні науково-технічної діяльності

Види робіт/послуг	Результати реалізації ноу-хау	Можливий зміст ноу-хау
УПРАВЛІНСЬКІ НОУ-ХАУ		
1	2	3
Управління і менеджмент в установах і організаціях	Підвищення якості управління і менеджменту в установах, організаціях та фірмах, що кооперуються, підвищення ефективності та продуктивності управління, а також результатів індивідуальної та суспільної праці. Отримання нових знань, досвіду, підвищення кваліфікації робітників і службовців при освоєнні нових видів управління.	Вибір ефективних структур і методів керування, простих і надійних структурних зв'язків як по вертикалі, так і по горизонталі, у чіткому розподілі обов'язків і їхнього змісту, функціональній взаємодії структурних підрозділів, методах взаємодії фірм, що кооперуються. Використання ПЕОМ і експертних систем.

	Заходи з наукової організації праці (НОП) і по застосуванню ПЕОМ при управлінні.	
КОМЕРЦІЙНІ НОУ-ХАУ		
Реалізація товарів і послуг	Вибір найбільш ефективної стратегії і тактики реалізації маркетингової політики відповідно до існуючої на ринку кон'юнктури. Підвищення прибутків від реалізації товарів і послуг. Диверсифікація і розширення ринків збуту. Підвищення ефективності при реалізації товарів і послуг на внутрішньому і міжнародному ринках, налагодження прямих зв'язків з виробниками (постачальниками) товарів і послуг, вибір найбільш досвідчених фірм-посередників.	Передача знань і досвіду в області реалізації (збуту) продукції, дані про кон'юнктуру ринку, найбільш досвідчені і авторитетні фірми-посередники, збутові фірми у країнах збуту продукції, побудова систем продажу (найбільш доцільні форми реалізації) продукції, методи організації її реклами тощо.
ФІНАНСОВІ НОУ-ХАУ		
Надання кредитно-фінансових послуг	Підвищення якості надання кредитно-фінансових послуг, диверсифікація спектру кредитно-фінансових послуг, збільшення прибутків. Отримання нових знань, досвіду, підвищення кваліфікації робітників і службовців при освоєнні нових видів кредитно-фінансових послуг. Заходи НОП і по застосуванню ПЕОМ при наданні кредитно-фінансових послуг.	Відомості про найбільш вигідні форми використання коштів, цінних паперів, акцій, капіталовкладень з урахуванням зміни курсів валюти, особливості національних податкових систем, митні обмеження, відомості про банківські об'єднання, форми кредитування та іншу подібну інформацію.
ТЕХНІЧНІ НОУ-ХАУ		
Фундаментальні НДР	Отримання нових знань, формулювання нових законів, наукові відкриття, теоретичний науковий прогноз та ін. Підвищення кваліфікації наукових працівників внаслідок отримання нових знань і досвіду в процесі НДР. Винаходи, пов'язані з розробкою наукової апаратури, приладів, установок зі способами проведення досліджень, з отриманням нових речовин, з створенням нових технологічних процесів. Досвід наукової організації праці НДР, застосування ПЕОМ та ін.	Знання і досвід в області організації і методів проведення НДР, застосування технічних засобів: апаратури, приладів, установок ПЕОМ та ін. Результати досліджень, що мають велике практичне значення. Відомості, що стосуються реалізації побічних винаходів. Досвід наукової організації НДР.
Прикладні НДР	Отримання нових знань, рекомендації на розробку і проектування. Винаходи, пов'язані з макетуванням, моделюванням зі способом проведення досліджень, розробкою випробувального і вимірювального обладнання та приладів, з отриманням нових речовин і способів їх виготовлення, з дослідними технологічними процесами. Підвищення кваліфікації наукових працівників внаслідок отримання нових знань і досвіду в процесі НДР. Супутні дослідження, відкриття. Винаходи, пов'язані з проектуванням і розробками, отриманими у процесі вироблення рекомендацій і спільної роботи з розробниками та	Знання і досвід в області організації і методики проведення НДР, розробки, виготовлення і випробування технічних засобів, макетів, моделей, випробувального обладнання в області отримання нових речовин, способів їх виготовлення, що стосуються дослідних технологічних процесів, а також реалізації створених у процесі виконання НДР винаходів. Досвід наукової організації праці НДР.

	проектувальниками.	
Розроблення нової техніки і технології	Створення конструкцій об'єктів нової техніки, створення нової технології. Розроблення робочих креслень і дослідної технології. Створення спеціального технологічного обладнання і нового технологічного оснащення для освоєння об'єктів нової техніки. Винаходи і раціоналізаторські пропозиції, пов'язані зі створеними об'єктами нової техніки і технології, спеціального технологічного оснащення і обладнанням (пристрої, способи, речовини), промислові зразки, пов'язані з естетичним оформленням зовнішнього вигляду об'єктів нової техніки, інженерні розрахунки, що застосовуються при розробці об'єктів нової техніки. Отримання нових знань, досвіду, підвищення кваліфікації науковців та ІТР при створенні об'єктів нової техніки і технології. Винаходи, пов'язані зі створенням макетів, моделей, способами їх дослідження і випробування, способами випробування дослідних зразків. Програми ПЕОМ, пов'язані з інженерними розрахунками об'єктів нової техніки і технології, а також із застосуванням ПЕОМ для цілей проектування (САПР), випробувань і досліджень. Типові вузли, деталі, схеми, способи випробувань і досліджень.	Знання і досвід в області проектування і конструювання певного вигляду виробів (об'єктів нової техніки), створення нових технологічних процесів, спеціального технологічного обладнання, в області інженерних розрахунків, а також для цілей проектування, досліджень і випробувань (в тому числі програми ПЕОМ для цих цілей); в області проектування, виготовлення, випробувань і досліджень макетів, моделей дослідних зразків; пов'язані з реалізацією основних і супутніх винаходів, промислових зразків, створених у процесі розробки. Досвід НОП розробників і дослідників. Програми і алгоритми для ПЕОМ.
Виробництво виробів нової техніки і предметів споживання	Готова продукція у вигляді виробів нової техніки і технології, засобів виробництва і споживання, винаходи і раціоналізаторські пропозиції, пов'язані з розробкою технологічного процесу, оснащення, інструменту, спеціального технологічного обладнання, з механізацією і автоматизацією виробничих процесів, випробуванням продукції та ін. Отримання нових знань, досвіду, підвищення кваліфікації робітників і ІТР при освоєнні об'єктів нової техніки та технологічних процесів. Винаходи і раціоналізаторські пропозиції, пов'язані із зміною конструкції і технології при спільній роботі технологів, виробничників і конструкторів у процесі виробництва. Типові технологічні процеси. Заходи НОП, по використанню ПЕОМ, по підвищенню якості і надійності продукції, по управлінню виробництвом.	Знання і досвід в області розробки і застосуванні технологічних процесів, технологічного оснащення, інструменту, спеціального технологічного обладнання, виробничих процесів. Знання і досвід висококваліфікованих робітників і ІТР з виконання виробничих операцій з високою продуктивністю праці, які забезпечують високу якість продукції. Знання і досвід, пов'язані з реалізацією основних і супутніх винаходів, рацпропозицій, промислових зразків. Знання і досвід з наукової організації праці, застосування ПЕОМ, управління проектами. Програми і алгоритми для ПЕОМ.
Проектування промислових об'єктів	Проекти об'єктів капітального будівництва промислових підприємств або комплексів з урахуванням передових методів будівництва, нових ефективних	Знання і досвід в області передових методів проектування. Непатентоздатні ефективні проектні рішення (по розміщенню обладнання, плануванню

	технологічних процесів, нового обладнання, механізації і автоматизації виробничих процесів. Винаходи і раціоналізаторські пропозиції, пов'язані з проектуванням промислових об'єктів. Інженерні розрахунки, що застосовуються при проектуванні. Отримання нових знань, досвіду, підвищення кваліфікації ІТР при проектуванні.	виробничих приміщень та ін.). Знання і досвід в області застосування ПЕОМ, НОП. Знання і досвід інших організацій розробників технологічних процесів і обладнання, використаних у проектах. Методи проведення інженерних досліджень. Знання і досвід, пов'язані з реалізацією закладених у проекти винаходів і рацпропозицій.
Будівництво промислових підприємств і об'єктів. Монтаж обладнання	Здача в експлуатацію промислових підприємств з відпрацьованим технологічним процесом, налагодженим обладнанням, навченим персоналом. Винаходи і рацпропозиції, пов'язані з будівництвом, монтажом, випробуванням і налагодкою технологічного обладнання і процесів. Отримання нових знань, досвіду, підвищення кваліфікації будівельників, монтажників, наладчиків, експлуатаційників. Винаходи і раціоналізаторські пропозиції, направлені на поліпшення проектів технологічних процесів, обладнання, монтажних, налагоджувальних, випробувальних робіт і методів експлуатації обладнання. Заходи НОП по застосуванню ПЕОМ і управлінню виробництвом.	Знання і досвід передових методів будівельних робіт, монтажу, випробування і налагодження обладнання, технологічних процесів. Знання і досвід в області розробки і виготовлення монтажного, налагоджувального, випробувального обладнання, установок, приладів і інструментів, способів монтажу, наладки, випробування та ін. Знання і досвід по реалізації НОП, застосуванню ПЕОМ, управлінню виробництвом. Знання і досвід, пов'язані з реалізацією основних і супутніх винаходів і рацпропозицій
Експлуатація промислового обладнання, нової техніки.	Підвищення продуктивності праці і підвищення ефективності використання обладнання і нової техніки. Економія ресурсів (матеріалів, палива, електроенергії та ін.). Винаходи і рацпропозиції, пов'язані з підвищенням ефективності експлуатації обладнання і нової техніки, підвищенням якості профілактичного ремонту і зменшення простоїв обладнання для цілей ремонту і огляду. Винаходи, рацпропозиції, пов'язані із зміною конструкції обладнання і нової техніки, з метою підвищення якості ремонтних робіт і зменшення простоїв обладнання при ремонтах і оглядах. Заходи НОП і по застосуванню ПЕОМ при експлуатації.	Знання і досвід в області підвищення ефективності експлуатації промислового обладнання і нової техніки, підвищення продуктивності праці, економії матеріалів, палива електроенергії і т.д, в області підвищення якості ремонтних робіт і зменшення часу простою обладнання. Знання і досвід в області застосування заходів НОП, ПЕОМ (включаючи програми і алгоритми), управління виробництвом. Знання і досвід, пов'язані з реалізацією основних і супутніх винаходів і рацпропозицій.

Можливі форми і методи ідентифікації ноу-хау

Оскільки ноу-хау — це об'єкт інтелектуальної власності і права (ОІВП), то відносини щодо ноу-хау можуть бути врегульовані на основі Цивільного Кодексу України (ЦКУ) [5], якщо заздалегідь буде вирішене питання про ідентифікацію суб'єкта і об'єкта права в умовах конфіденційності [6 – 8].

Якщо розуміти перелік об'єктів, вказаних в ст. 11 ЦКУ [5], як ОПІВ, то вказана стаття 11 ЦКУ передусім захищає право на *технічне ноу-хау*. Адже права, що стосуються інтелектуальної діяльності у виробничій сфері, повинні бути витлумачені як вказівка на *технічне ноу-хау*.

Вище було зазначено, що на сьогодні правовий захист "ноу-хау" є можливим передусім на основі Закону України "Про інформацію" [8]. А згідно з цим Законом, під інформацією розуміють і сприймають на практиці лише *документовані* або *публічно оголошені відомості* про події і явища, які відбуваються в суспільстві, державі і навколишньому природному середовищі.

При цьому вважається [6], що для встановлення авторства на ноу-хау досить засвідчити лише підпис автора під описом ноу-хау і час пред'явлення тексту в нотаріальній конторі. Проте слід розглянути це питання більш детально, адже тут існують нюанси.

Діюче законодавство України передбачає три варіанти встановлення авторства.

I. У відповідності до Закону України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" [7], майбутній автор ОІВП пред'являє державному органу (Державній службі інтелектуальної власності України – Держслужбі ІВ) заяву і деякий текст опису та стверджує, що описане у ньому технічне рішення задовольняє критеріям патентоздатності, новизни, винахідницького рівня і промислової придатності (у випадку винаходу).

Держслужба ІВ перевіряє зазначене твердження заявника шляхом *порівняння* з відомими об'єктами рівня техніки і виносить рішення про відповідність чи невідповідність заявленого винаходу умовам патентоздатності. Після цього у разі позитивного висновку Держслужби ІВ відомості про видачу патенту публікуються, після чого автору видають охоронний документ — патент на винахід (чи корисну модель).

Таким чином, у винахідницькому праві використовується *перевірочний метод* ідентифікації ОПІВ і охорони прав автора за допомогою охоронного документа.

II. Відповідно до Тимчасового положення про правову охорону об'єктів промислової власності, раціоналізаторських пропозицій в Україні [9], майбутній автор подає підприємству чи установі заяву з описом раціоналізаторської пропозиції, яке повинно задовольняти вимогам місцевої новизни і корисності, і в якому стверджується, що заявник і є автором.

Підприємство (за участю технічного директора) саме оцінює новизну і корисність раціоналізаторської пропозиції за даними або за результатами дослідницької перевірки. Після цього у разі прийняття пропозиції заявнику видається свідоцтво, що підтверджує наявність у пропозиції раціональності і авторство заявника.

Отже, тут знов застосований *перевірочний метод* ідентифікації фахівцями ОПІВ і посвідчення авторства після цього за допомогою охоронного документа (свідоцтва).

III. Випадок, коли автор написав симфонію, записав її на паперовий чи електронний носій інформації (CD тощо) і представив останній разом із заявою про реєстрацію у відділ реєстрації авторських прав Держслужби ІВ.

Наявність ОПІВ встановлюється фахівцями Держслужби ІВ суто за фактом *пред'явлення* носія інформації після перевірки того, чи є ця інформація такою, що підлягає охороні відповідно до чинного законодавства про авторське право і суміжні права. При цьому авторство визначається шляхом *звірки* в каталозі реєстрації і посвідчується свідоцтвом про реєстрацію, що є охоронним документом.

Отже, для об'єктів авторських і суміжних прав застосовується суто *пред'явницький метод* кваліфікації інформації як ОПІВ і перевірочний метод встановлення авторства. Проте пред'явництво як метод кваліфікації об'єкта здатне призвести до того, що при подальшій перевірці (або публічному виконанні чи оприлюдненні) може виявитися факт плагіату.

З урахуванням вищенаведеного проаналізуємо сутність процедури нотаріального посвідчення предмета і суб'єкта ноу-хау.

По-перше, нотаріус не може достеменно встановити, чи є в представленому на засвідчення тексті сутність ноу-хау (він не володіє спеціальними знаннями і інформацією).

По-друге, нотаріус не може знати про те, що у сусідній нотаріальній конторі трохи раніше такий же текст може пред'явити (чи вже пред'явила) інша особа.

Отже, при цьому методі нотаріального посвідчення ноу-хау відсутні основи як для ідентифікації тексту як ОПІВ, так і для засвідчення авторства (якщо навіть виходити з можливості встановлення ОПІВ шляхом пред'явництва).

У іншому варіанті [6] вважається, що для фактичного набуття (або придбання) права авторства на ноу-хау необхідно і достатньо зафіксувати зміст пропонованого ноу-хау на якому-небудь носії інформації, достатньому для ознайомлення із зафіксованим ноу-хау уповноважених осіб, і зазначити на цьому носії інформації ім'я автора та назву ноу-хау.

Слід зазначити, що у вищеповисаних ситуаціях можуть виявитись корисними послуги патентних повірених [10].

Висновки

1. Проаналізована сутність можливих ноу-хау при здійсненні управління та комерційної діяльності, наданні кредитно-фінансових послуг, а також наведено потенційний зміст охороноздатних рішень і технічних ноу-хау в науково-дослідних роботах, роботах зі створення і промислового освоєння об'єктів нової техніки та технології. Наголошено та те, що відповідно до своєї інформаційної сутності, ноу-хау передусім повинні бути задокументовані і зберігатися в умовах конфіденційності.

2. Описані можливі форми і методи ідентифікації ноу-хау, а також їх переваги і недоліки, що дозволяє вибрати найбільш ефективне рішення у конкретній ситуації.

Література

1. Колосов О.Є. Види ноу-хау і особливості їх оформлення. Можливості захисту прав на технічне ноу-хау хау в українському законодавстві/ Колосов О.Є., Сівецький В.І., Панов Є.М. // Вісник НТУУ КПІ”, Сер. «Хімічна інженерія, екологія та ресурсозбереження». – 2008. – №2. – С. 7–15.

2. Кузнецов Ю.М. Основи патентознавства та авторського права. - К.: ТОВ "ЗМОК", 2001. - 208 с.

3. Меняйло Л.А. Передача прав інтелектуальної власності. - К.: ЗАТ "Інститут інтелектуальної власності і права, 2004. – 168 с.

4. Куцевич В.Л. How you about “know-how”? – К.: ЗАТ "Інститут інтелектуальної власності і права, 2000. – 6 с.

5. Цивільний кодекс України. ВВР, 2003, №№ 40-44, ст.356 (із змінами, внесеними згідно із Законами №406-VII від 04.07.2013).

6. Куцевич В.Л. Про ноу-хау//Інтелектуальна власність. – 2005. – №4. – С. 32-38.

7. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі». ВВР, 1994, №7, ст.32 (із змінами, внесеними згідно із Законами №5460-VI від 16.10.2012р.).

8. Закон України “Про інформацію“. ВВР, 1992, № 48, ст.650 (із змінами, внесеними згідно із Законом № 5029-VI від 03.07.2012, ВВР, 2013, № 23, ст.218).

9. Про тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні. Затверджено Указом Президента України від 18 вересня 1992 р. №479/92.

10. www.kolosov.kiev.ua